

تکاپوی معناه

روایت یک تجربه شخصی از همراه کردن خانواده برای دریافت کارت اهدای عضو

در تکاپوی معنا

الیه توانا—مدت‌ها بود ذهنم را درگیر خودش کرده‌بود. کلی طول کشید تا خودم را قانع کنم و کلی طول کشید تا راهی برای قانع کردن خانواده‌ام پیدا کنم. یک روز بالاخره تصمیمم را گرفتم و با صدای بلند اعلامش کردم: «من دارم میرم بیمارستان، فرم اهدای عضو پر کنم. با من می‌آیید؟». آن‌قدر مشغول نظم و ترتیب دادن به جوابِ سوال‌ها و تردیدها و ترس‌های احتمالی‌شان بودم که نفهمیدم کی لباس پوشیدند و همگی سوار ماشین شدیم! همه‌مان داشتیم به یک چیز فکر می‌کردیم، به یک چیز تلخ درناک هراس‌آور. به مرگ، مرگ خودمان، مرگ عزیزانمان. اما نه ترسیده‌بودیم نه غمگین بودیم. قبل‌ترها اگر کسی درباره «نبودن» صحبت می‌کرد، همه برافروخته و ناراحت حرفش را می‌بردیم. آن روز اما حاملمان خوب بود، برای مرگمان معنای تازه‌ای پیدا کرده‌بودیم! قدرتمند شده‌بودیم، آن‌قدر که می‌توانستیم برای زندگی‌مان بعد از خودمان، تصمیم بگیریم! توی بیمارستان تا صادر شدن کارت باید کمی منتظر می‌ماندیم. مرد میانسالی از در وارد شد. صدای گریه‌اش، همه اشک‌هایی را که تا آن روز ریخته‌بودم از یادم برد. چند قرن طول کشید تا از در ورودی خودش را به میز مشاور برساند. با هر قدم کمرش خم‌تر می‌شد، خدا را شکر کردم که میز را جای دورتری نگذاشته‌بودند. پسر جوانی مرگ مغزی شده‌بود، پسر جوان دیگری بین مردن و ماندن مردد بود. مرد باید تصمیم می‌گرفت. نگاهم رفت روی صورت رنگ‌پریده مادرم. نمی‌دانم خودش را گذاشت جای مادر جوانی که مرگ مغزی شده‌بود یا مادر جوان بلاتکلیف بین مرگ و زندگی، که وقتی صدامان کردند خودش رفت توی اتاق و کارت اهدای عضو همه‌مان را گرفت.

نگاهی جامعه‌شناسانه به اهدای عضو

اگر روزی من نبودم تو باش و زندگی کن

احمد کاظمی— یکی از ویژگی‌های مهم زندگی اجتماعی، قابلیت تبدیل پذیری آن است. اتفاقات تلخ می‌تواند به پدیده‌های خوب و شیرین تبدیل شود. بخشی از پایداری زندگی اجتماعی هم در گرو همین تبدیل شدن‌هاست که به همبستگی اجتماعی یک جامعه منجر می‌شود. مثلاً در جنگ کشته شدن یک عده باعث می‌شود تعداد زیاد دیگری در آراش زندگی کنند. در واقع فداکاری عده ای تبدیل به جریان زندگی برای عده‌ای دیگر می‌شود. در اهدای عضو هم این تبدیل شدن اتفاق می‌افتد. اتفاقی تلخ برای یک نفر و بخشیدن روح امید و زندگی برای تعدادی دیگر. پس تا این جا، همبستگی اجتماعی که از ضروریات حفظ یک اجتماع است به وسیله اهدای عضو می‌تواند محقق شود. همبستگی اجتماعی طبق تعریف دور کیم، جامعه شناس فرانسوی «براساس ارزش‌ها و قواعد اخلاقی و پذیرش این ارزش‌ها از جانب اکثریت افراد جامعه صورت می‌گیرد و نقش کم رنگ مذهب در جامعه و فردگرایی در جوامع جدید، آفت بزرگ وفاق اجتماعی است»(۱). وقتی در یک جامعه علاقه انسانی بین افراد زیاد شود، حتی حاضر می‌شوند جانشان را هم به دیگران هدیه بدهند. در زندگی امروز، این علاقه خیلی وقت‌ها به صورت اهدای عضو خود را نشان می‌دهد. کارت اهدای عضو نماد دوست داشتن دیگران است. نماد این امر است که اگر روزی من نبودم، تو باش و به زندگی ادامه بده. از دیگر تاثیرات اجتماعی اهدای عضو، مدیدن روح امید در دل کسانی است که زندگی را با بیماری یا یک عضو بیمار، سپری می‌کنند. در نبود سلامتی، آدمی نمی‌تواند به چیز دیگری فکر کند و تمام افکار خود و اطرافیانش برای بهبود بیماری صرف می‌شود و این مانع رشد و تعالی در دیگر ابعاد زندگی فردی و اجتماعی او می‌شود. اهدای عضو می‌تواند آرزو و امید را به یک خانواده برگرداند و باعث نشاط زندگی در دل کسانی شود که مدت زیادی غمگین بوده اند. کارت اهدای عضو یعنی من دیگر «من» نیستم. من یک «ما» شده ام. صاحب کارت اهدای عضو، کسی است که به همه فکر می‌کند. فداکاری را مهم می‌داند و برای دیگران اهمیت قائل است. این نوع مهم شدن «دیگران» آثار مثبتی بر زندگی می‌گذارد. در رفتار روزمره، در کمک کردن به دیگران، در ترافیک و …

منبع:
۱- باقی نصرآبادی، علی(۱۳۸۴)، زمستان)، همبستگی اجتماعی و مشارکت عمومی (دیدگاه‌ها ، عوامل تقویت، تهدیدها و راهکارها)، مجله حصون، شماره ۶.

ملی وارد شده باشد، کارت اهدای عضو صادر می‌شود و متقاضی می‌تواند همان لحظه کارت خود را ذخیره و چاپ کند. اطلاعات داوطلبان دریافت کارت، بلافاصله وارد سامانه کشوری کارت اهدای عضو شده و در آن ذخیره می‌شود. هر فردی که می‌خواهد اعضای اهدای عضو ضروری است و حتی با داشتن کارت اهدای عضو، صورت عدم رضایت خانواده، اهدای عضو صورت نمی‌گیرد. با این حال، کارت اهدای عضو، نشان دهنده آرزوی قلبی فرد برای زندگی بخشیدن به انسان‌های دیگر است و نشان دادنش به خانواده فرد مرگ مغزی شده، می‌تواند تصمیم گیری را برایشان راحت تر کند. بد نیست خانواده را در جریان گرفتن کارت اهدای عضو قرار دهیم تا در صورت بروز حادثه و پیش آمدن شرایط اهدا، غافلگیر نشوند.

■ **اهدای عضو به روایت آمار و ارقام**
با رضایت خانواده به اهدای اعضای عزیزشان، فرد مرگ مغزی می‌تواند ناجی جان یک تا ۸ نفر باشد.

در صورت تمایل فرد و خانواده به اهدای نسوج پس از مرگ مغزی یا قلبی، می‌توان یک تا ۵۳ نفر را از معلولیت رهاند و به زندگی فعال بازگرداند.

طبق آمار جهانی نیمی از موارد مرگ مغزی یعنی ۲۵۰۰ تا ۴۰۰۰ مورد می‌توانند اهدای عضو کنند. درحالی‌که سالانه فقط حدود یک‌چهارم این آمار، به اهدای عضو می‌رسند.

وقوع بیش از ۵ تا ۸هزار مرگ مغزی در کشور طی سال، علاوه بر این‌که به‌دلیل از دست‌رفتن زندگی این افراد موجب تأسف است، تأسف بزرگ تری را به‌دنبال دارد و آن از دست‌رفتن اعضای قابل استفاده این افراد است.

روزانه ۷ تا ۱۰ نفر در ایران به‌دلیل نرسیدن عضوپیوندی‌ازدنیامی‌روند.

روزانه حدود ۲۰ عضو سالم افراد مرگ مغزی دفن می‌شود.

■ **چرا باید کارت اهدای عضو داشته‌باشیم؟**

باتوجه به اثر عمیقی که اهدای عضو برخلاف نظر خانواده بر بازماندگان می‌گذارد، جلب نظر خانواده برای اهدای عضو ضروری است و حتی با داشتن کارت اهدای عضو، صورت عدم رضایت خانواده، اهدای عضو صورت نمی‌گیرد. با این حال، کارت اهدای عضو، نشان دهنده آرزوی قلبی فرد برای زندگی بخشیدن به انسان‌های دیگر است و نشان دادنش به خانواده فرد مرگ مغزی شده، می‌تواند تصمیم گیری را برایشان راحت تر کند. بد نیست خانواده را در جریان گرفتن کارت اهدای عضو قرار دهیم تا در صورت بروز حادثه و پیش آمدن شرایط اهدا، غافلگیر نشوند.

■ **مراسم خاکسپاری فرد اهدا کننده چقدر به تاخیر می‌افتد؟**
کل مراحل اهدا و پیوند عضو (اخذ رضایت از خانواده فرد اهدا کننده تا پایان برداشت و پیوند عضو) معمولاً ۳۶ ساعت به طول می‌انجامد.

■ **آیا پیوند عضو میان جنس‌ها و نژادهای مختلف امکان‌پذیر است؟**

بله، البته اندازه عضو پیوندی حائز اهمیت است و باید مورد توجه قرار گیرد، به ویژه انطباق بافتی در خصوص پیوند کلیه، حیاتی است.

■ **فرد زنده هم می‌تواند عضوی اهدا کند؟**
در شرایط خاص بله، «کلیه» یکی از معمول ترین اعضای اهدایی افراد زنده است؛ چون یک فرد سالم با یک کلیه هم قادر است به زندگی طبیعی خود ادامه دهد. قسمتی از کبد یا ریه و در موارد نادر، قسمتی از روده کوچک هم در زمان حیات، قابل اهداست. خون هم از مواردی است که می‌توان به راحتی به دیگران اهدا کرد.

■ **چگونه برای کارت اهدای عضو اقدام کنیم؟**

از چندی قبل، با توجه به تقاضای زیاد دریافت کارت اهدای عضو، مدت زمان دریافت کارت برای هر فرد به بیش از ۵ ماه رسیده، به همین دلیل انجمن اهدای عضو ایرانیان سامانه‌ای به آدرس www.ehda.ir راه‌اندازی کرد که مدت‌زمان دریافت کارت را به طرز چشمگیری کاهش داد و انتظار رسیدن این کارت به داوطلبان ایثارگر به حداقل رسید. در این سامانه کد ملی هر فرد به شکل آنلاین کنترل شده و در صورتی که اطلاعات مطابق کارت

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی شکل گرفته و روز تولد حضرت فاطمه زهرا(س) برگزار می‌شود، همه خانواده‌های اهدا کننده عضو و گیرندگان اعضای پیوندی، دور هم جمع می‌شوند.

■ **مراسم خاکسپاری فرد اهدا کننده چقدر به تاخیر می‌افتد؟**
کل مراحل اهدا و پیوند عضو (اخذ رضایت از خانواده فرد اهدا کننده تا پایان برداشت و پیوند عضو) معمولاً ۳۶ ساعت به طول می‌انجامد.

■ **آیا پیوند عضو میان جنس‌ها و نژادهای مختلف امکان‌پذیر است؟**

بله، البته اندازه عضو پیوندی حائز اهمیت است و باید مورد توجه قرار گیرد، به ویژه انطباق بافتی در خصوص پیوند کلیه، حیاتی است.

■ **فرد زنده هم می‌تواند عضوی اهدا کند؟**

در شرایط خاص بله، «کلیه» یکی از معمول ترین اعضای اهدایی افراد زنده است؛ چون یک فرد سالم با یک کلیه هم قادر است به زندگی طبیعی خود ادامه دهد. قسمتی از کبد یا ریه و در موارد نادر، قسمتی از روده کوچک هم در زمان حیات، قابل اهداست. خون هم از مواردی است که می‌توان به راحتی به دیگران اهدا کرد.

■ **دین اسلام چه نگاهی به اهدای عضو دارد؟**

اسلام برای حفظ جان انسان‌ها ارزش ویژه ای قائل است و هر عملی را که موجب نجات جان یا درمان یک انسان شود، قبول دارد. امام خمینی(ره) برخی ایرادهای اساسی که به پیوند عضو گرفته شده را با استدلال‌های فقهی پاسخ داده و عمل پیوند را در صورت رضایت اولیای دم و احترام به میت، از نظر اسلام جایز و صحیح دانسته اند.

پیوند پوست، نجات‌بخش بیماران با سوختگی شدید است. پیوند مغز استخوان تنها درمان ممکن در برخی سرطان‌های خون است. بد نیست بدانید برخلاف عضو، بافت می‌تواند تا ۲۴ ساعت بعد از مرگ فرد اهدا شود و حتی می‌توان آن را برای مدت‌های طولانی ذخیره کرد.

■ **در صورت مرگ طبیعی هم امکان اهدای عضو وجود دارد؟**
بله. بعد از مرگ طبیعی تا ۴۸ ساعت نسوجی مانند قرنیه، دریچه قلب، استخوان و تاندون قابل اهداست.

■ **آیا اهداکنندگان عضو از نظر بیماری‌های خاص، غربالگری می‌شوند؟**
همه اهداکنندگان عضو از نظر ابتلا به ایدز، هپاتیت، ویروس‌های مشابه و … مورد بررسی قرار می‌گیرند.

■ **واحد فراهم‌آوری اعضای پیوندی، چگونه از وجود مرگ مغزی مطلع می‌شود؟**

بنا بر قانون، کلیه بیمارستان‌ها در سطح کشور اعم از دولتی و غیر دولتی موظفند موارد مرگ مغزی را به اطلاع این واحد برسانند. سپس هماهنگ کنندگان عضو پیوندی در محل حاضر شده و با خانواده فرد اهدا کننده در زمینه ابعاد قانونی و اخلاقی اهدا صحبت خواهند کرد.

■ **آیا خانواده‌های فرد اهدا کننده و فرد گیرنده عضو پیوندی، یکدیگر را ملاقات می‌کنند؟**

خیر. هویت طرفین محرمانه می‌ماند. البته تعدادی از خانواده‌ها تمایل دارند که از طریق نامه‌های بی نام و نشان (با همکاری واحد فراهم‌آوری اعضای پیوندی) با هم مکاتبه داشته باشند. منتها هر سال در مراسمی تحت عنوان «جشن نفس، جشن زندگی» که به ابتکار واحد پیوند

■ **اهدای عضو چیست؟**
پیوند اعضای بدن یک فرد به فرد دیگر برای نجات زندگی یا بهبود کیفیت زندگی وی را اهدای عضو می‌گویند. اهدای عضو می‌تواند از افراد زنده (در مورد کلیه یا قسمتی از کبد) و به بزرگسالان به فرزندشان یا از افراد مرگ مغزی و مرگ قلبی در شرایط خاص و با امکانات و تمهیدات ویژه، انجام شود.

■ **مرگ مغزی چیست؟**

به وضعیت غیرقابل بازگشت همه عملکردهای مغز اطلاق می‌شود. مغز هر انسان از دو قسمت اصلی تشکیل شده است: قشر مغز و ساقه مغز. در شرایطی که تمام قسمت‌های مغز از جمله ساقه از بین رفته است و تنفس بدون دستگاه تنفس مصنوعی، امکان ندارد، مرگ مغزی اتفاق می‌افتد. مرگ مغزی که یکی از معیارهای قطعی تعیین کننده مرگ است، به واسطه حوادثی مثل تصادفات رانندگی، وارد آمدن ضربه شدید به سر، سقوط از ارتفاع، خونریزی‌های داخلی مغز، سکنه مغزی و مسمومیت‌های شدید اتفاق می‌افتد. از آنجا که در حالت زندگی فرد بدون دستگاه می‌تواند نفس بکشد، مرگ مغزی با زندگی نباتی کاملاً متفاوت است.

■ **چه اعضا و بافت‌هایی قابل اهداست؟**

اعضای قابل اهدای بدن انسان، قلب و ریه‌ها ، خون، کبد و روده‌ها ، لوزالمعده و کلیه‌ها است. علاوه بر این اعضا، برخی از بافت‌های بدن هم قابل پیوند است. با اهدای قرنیه می‌توان بینایی را به فردی که دچار صدمه شدید چشم شده باز گرداند. تاندون و غضروف باعث بازسازی اعضای آسیب دیده می‌شوند. پیوند استخوان می‌تواند مانع قطع عضو در سرطان استخوان شود. دریچه قلب برای درمان کودکان با بیماری مادرزادی دریچه ای و بزرگسالان با نیه‌ای آسیب دیده به کار می‌رود.

■ **بهبهانه در پیش بودن روز «اهدای عضو، اهدای زندگی»**

هدیه‌ای از دیار باقی

ناصر رعیت نواز— «اهدای عضو، اهدای زندگی»؛ این شعار حالا دیگر چندان غریبه نیست. در سال‌های اخیر، تعداد زیادی از هموطنانمان با مفهوم اهدای عضو آشنا شده‌اند. اما هنوز هم سوالات زیادی در این زمینه برای مردم وجود دارد؛ سوالات پزشکی، دینی، پرسش‌هایی درباره نحوه اهدای عضو و رضایت خانواده‌ها و… که شاید با پاسخ گرفتن این سوالات، روند اهدای عضو، افزایش و سرعت بیشتری بگیرد. امسال، اولین

